

6. Щербина Ф. Введение. *Материалы по киргизскому землепользованию*. Т. 4: Семипалатинская область. Павлодарский уезд. 1903. С. I–VII.

7. Щербина Ф. Киргизская народность в местах крестьянских переселений. *На сибирские темы*. СПб., 1905. С. 172–218.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-464-4-46>

Кулікова Г. А.

викладач кафедри філософії

Харківського національного університету Повітряних Сил

імені Івана Кожедуба

м. Харків, Україна

КРИМ: МІЖ ОКУПАЦІЄЮ ТА СВОБОДОЮ

Після збройного захоплення Російською Федерацією, Кримського півострову 20 лютого 2014 року, частково світова спільнота й українська влада не визнали злочинну анексію українських територій. З цього періоду фіксується масове порушення Росією в Криму норм міжнародного гуманітарного права та прав людини. Це визнано на рівні правових документів Генеральної Асамблеї ООН, органів Ради Європи, ОБСЄ та Європейського союзу. Але на сьогодні, протягом майже трьох років війни Російська Федерація перетворила Крим на потужну військову базу, з утриманням ядерних боєголовок, які становлять загрозу не лише для України, а для всієї Європи. Кремль активно інтегрує півострів у свою економіку, гібридизує етнічний склад населення Криму на тлі чисельних програм переселень російських громадян. Культивуючи, використання конспірологічних теорій, щодо існування змови Заходу проти Росії, створює стійку недовіру кримчан до проявів глобального світу. Історичне маніпулювання свідомістю населення Криму, зберігає відомі наслідки волевиявлення на референдумі представників «руського миру». Стикаючись урешті-решт, з колосальною російською машиною інформаційної зброї, примноженою сучасним втручанням українського військового потенціалу в цілях оборони, призводить з кожним днем до ускладнення роботи по деокупації та безпечної реінтеграції Криму. Оскільки зараз під час окупації Крим закритий для світу, як і світ для окупованого Криму, варто всебічне розуміння кола загроз. Постійний аналіз і

контроль якісної політичної експертизи й наукової аналітики, забезпечення цілого алгоритму дій української держави, щодо повернення кримського електорату.

Прикметно, що в умовах наукової нерозробленості кримської деокупації, заради підвищення ефективності реагування світової спільноти на тривалу окупацію, за ініціативою Президента Володимира Зеленського у 2021 році Україна заснувала Кримську платформу. Була презентована Державна Стратегія України з економічного відновлення Криму після деокупації зі 158 пунктів.

Окремий акцент був на розвиток корінних народів та їхньої підтримки. Повномасштабне вторгнення 2022 року, відсунуло розв'язання кримського питання, надаючи час для жорстокого досвіду та порозумінню глибини кримської стабільної нестабільності. Тривале замовчування радянською історіографією правди депортованого корінного населення півострову, привело до знищення суспільної кримської еліти. Але не існує в світі повного знищення корінного населення, завдяки ініціативі кримської інтелігенції та за підтримки української держави, зростає роль Кримської платформи, яка спрямована на підвищення ефективності міжнародного реагування, медійне інформування жертв окупаційного режиму. Інструмент деокупації, консультативно-координаційний центр постійно інформує про можливості мирної реінтеграції півострова, поширенням та розголосом про сучасну ситуацію в Криму. Стратегія деокупації та безпечної реінтеграції Криму, яку приймає Україна, містить ключові елементи, цілі, принципи та напрями політики. Вона включає систему перехідного правосуддя, відновлення стійкого миру та комплексні зусилля в міжнародній сфері щодо політики невизнання та деокупації Криму. Ця стратегія підтверджує, що Україна намагається здійснити деокупацію шляхом політико-дипломатичних зусиль, проте Російська Федерація продовжує вести жорстокі дії і не визнає ці зусилля.

Україна не виключає можливості використання військового шляху, але наголошує, що вибір такого сценарію диктує сучасна ситуація на фронті. Держава розуміє, що російська тактика ведення війни повсякчасно призводить до повного знищення та руйнування обжитої території, незважаючи на людей які там проживають. Кремль лякаючи ядерною зброєю, демонструє на весь світ, що без використання агресивних практик, повернення неможливе. Однак, завдяки стратегічним діям кримського народу, суспільству України за підтримки світової спільноти, час перемоги над російськими маніпуляціями поступово повинен наближатися. Реально оцінюючи відкрите протистояння на українських територіях Європейського Союзу, США з Росією, Крим має бути інтегрованим в європейську

культурну та історичну ойкумену, де його історія та культура будуть відновлені та визнані.

Завдяки цілеспрямованим зусиллям, Україна має надію у вирішальній стадії війни, повернути Крим до свого складу. Це є не лише правом, але й моральним обов'язком, який Україна виконує для збереження миру, стабільності та принципів, на яких ґрунтується міжнародне співтовариство.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-464-4-47>

Однороженко О. А.

доктор історичних наук,

старший науковий співробітник

Інституту української археографії та джерелознавства

імені М. С. Грушевського Національної академії наук України

м. Київ, Україна

ГЕРАЛЬДИКА ЛИТОВСЬКИХ ТАТАР XVI СТ.

Господарські татари у Великому князівстві Литовському становили окрему етносоціальну групу, що походила від вихідців із Золотої Орди, які в силу різних обставин переходили на службу до великих князів (господарів). Розселення татар у Литовській землі тривало найбільш інтенсивно від зламу XIV–XV до початку XVI ст. [9, s. 19–31]. Виконання військової служби господарям забезпечувало литовським татарам привілейований статус, що був подібним до комплексу прав і вольностей литовсько-руської шляхти [7, s. 20–21].

Візуальним засобом презентації привілейованого статусу литовських татар було уживання ними гербів, як і рештою нобілітету Великого князівства Литовського. Їх гербова спадщина не раз привертала увагу дослідників, втім йшлося здебільшого про відтворення геральдичної інформації, як додаткової стосовно генеалогічних відомостей [5]. Крім того, часто за основу відтворення гербів литовських татар уживано свідчення пізніших гербівників XVIII ст. і дворянських справ XIX ст. [4].

Рання геральдика литовських татар, що складається впродовж XVI ст., має своїм головним джерелом сфрагістичні пам'ятки – печатки, якими представники татарського нобілітету засвідчували різноманітні документи. Перевага цього виду джерел над іншими